

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในการปกครอง ผู้ปกครองบ้านเมืองจะต้องได้รับความยินยอมและสร้างเสียงสนับสนุนจากประชาชนส่วนใหญ่โดยผ่านการเลือกตั้ง การเลือกตั้งจึงเปรียบเสมือนหัวใจของการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ไม่มีอะไรอื่นจะให้โอกาสโดยตรงแก่ผู้มีสิทธิออกเสียงเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างจริงจังในกิจกรรมของรัฐเท่ากับการเลือกตั้ง การเลือกตั้งผู้แทนราษฎรจึงเป็นกลไกที่สำคัญที่สุดของการดำรงไว้ซึ่งเจตนารมณ์ของข้าราชการในฐานะที่เป็นบุคคลที่รักษาและปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายจะต้องวางตนเป็นกลางในทางการเมือง

ปัญหาสำคัญในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของไทยก็คือ ปัญหาวัฒนธรรมทางการเมือง (political culture) ของประชาชน ทั้งนี้ เพราะสังคมไทยเคยชินกับระบบเจ้าขุนมูลนาย หรือระบบอุปถัมภ์ และการที่ประชาชนยอมรับเอาการปกครองแบบอำนาจนิยมอยู่โดยถือว่าการเมืองการปกครองอยู่นอกเหนือการควบคุมของตน นอกจากนี้ยังมีการยึดถือบุคคล วัฒนธรรมแบบชาวบ้าน จะทำอะไรง่าย ๆ ไม่ค่อยจริงจังกับหลักการซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลอื่น เข้ามาแสวงหาประโยชน์โดยไม่รู้ตัว ระบบการเคารพอาวุธ การมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ยึดหลักกตัญญูกตเวทิตา ซึ่งยึดมั่นกันมาตั้งแต่สถาบันครอบครัว ก็เป็นลักษณะที่ก่อให้เกิดความรู้สึกภักดี และให้ความเคารพผู้สมัครรับเลือกตั้ง และบรรดาหัวหน้าคณะซึ่งเป็นบุคคลระดับชนชั้นนำในท้องถิ่น เป็นบุคคลมีชื่อเสียง ชาวบ้านรู้จักกันดี ยินยอมให้หัวหน้าคณะชักพาในการเลือกตั้ง เนื่องจากได้รับผลประโยชน์แลกเปลี่ยนในรูปแบบต่างๆ เช่น น้ำปลา อาหารแห้ง ปลาหู เงิน ฯลฯ จากผู้สมัคร หรือตัวแทนผู้สมัคร

พื้นฐานวัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทยดังกล่าว จึงทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งใช้วิธีการทุจริตต่าง ๆ ในการหาเสียง ซึ่งสามารถรับประกันว่าจะได้รับชัยชนะ เพราะสอดคล้องกับความคิดความเชื่อของประชาชน การใช้เงินซื้อเสียงจึงแพร่หลายไปทุกหมู่บ้าน ตำบล ทัวทั้งเขตเลือกตั้ง จนปัจจุบันนี้ ประชาชนพัฒนารูปแบบการถูกเสนอซื้อเสียงจากผู้สมัคร และตัวแทนของผู้สมัครมาเป็นการเสนอขายคะแนนเสียง (sold votes) เสียเองแล้ว อันมีสาเหตุสืบเนื่องมาจากฐานะทางเศรษฐกิจประกอบกับความยากจนและขาดการศึกษา จึงทำให้มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระดับไม่สูงนัก

ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งคือ ปัญหาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชน กล่าวคือ มีผู้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งกันน้อย ในการเลือกตั้งที่ผ่าน ๆ มา มีการเลือกตั้งน้อยครั้งที่มีผู้ไปใช้สิทธิเกินร้อยละ 50 ที่สำคัญคือ การเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ.2500 มีผู้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

เกินร้อยละ 50 จริง แต่ก็ได้รับการคัดค้านจากประชาชนที่มีการทุจริต ช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้งฝ่ายรัฐบาลอย่างขนานใหญ่ และการเลือกตั้งภายหลังจากนั้นก็มีการใช้เงินซื้อเสียงจำนวนมาก และการบริหารการเลือกตั้งของทางราชการ มักมีลักษณะมุ่งสร้างจำนวนร้อยละของผู้ใช้สิทธิให้สูงขึ้นในแต่ละจังหวัด โดยใช้วิธีการระดม (mobilized) ประชาชนมาลงคะแนนเสียงและการจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง เฉพาะผู้ที่แสดงเจตนาจะไปใช้สิทธิจริง ๆ เท่านั้น ประชาชนส่วนหนึ่งจึงไม่ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เพราะการบริหารการเลือกตั้งดังกล่าว แต่อีกส่วนหนึ่งซึ่งเป็นส่วนใหญ่ไม่ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งด้วยเหตุผลอื่น

พฤติกรรมออกเสียงลงคะแนนของประชาชนส่วนหนึ่งในปัจจุบัน จึงเป็นการไปใช้สิทธิ เพราะการถูกระดมชักจูงไปลงคะแนนเสียงมากกว่าจะไปโดยรู้สึกสำนึกด้วยตนเองแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนจึงเป็นแบบอุปถัมภ์ (clientelist votes) ทั้งนี้ เพราะการที่ประชาชนลงคะแนนให้กับผู้สมัครคนใดนั้นเกิดจากความรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณ ความรู้สึกต้องการทดแทนบุญคุณ มีการชักนำโน้มน้าวจิตใจของประชาชน โดยข้อเสนอของผู้สมัครหรือโดยตัวแทนหรือคนกลางมากกว่าจะเกิดจากความคิดที่สอดคล้องหรือมีอุดมการณ์ประชาธิปไตยหรือแนวนโยบายที่สอดคล้องกัน

ตำรวจในฐานะที่เป็นหน่วยงานในการรักษากฎหมายมีกำลังพลและอาวุธในการรักษาความสงบเรียบร้อย จึงต้องควบคุมบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย ติดตามทันเล่ห์เหลี่ยมของผู้สมัครรับเลือกตั้ง หาวิธีการเอาผู้กระทำผิดมาลงโทษ เพราะวิธีการหาเสียงด้วยพฤติกรรมดังกล่าวนอกจากไม่เกิดผลดีต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยแล้วยังเป็นการอบรมกล่อมเกลาความรู้ทางการเมือง (political socialization) ในทางที่ผิดให้กับประชาชนด้วย

ในส่วนของตำรวจก็ต้องวางตนเป็นกลางทางการเมืองอย่างแท้จริง เพื่อไม่ให้หนักการเมือง ใช้ทรัพยากรที่ตำรวจมีอยู่ สร้างอิทธิพลในการหาเสียงเลือกตั้ง เพื่อผลประโยชน์ของฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด แต่โดยข้อเท็จจริงตำรวจกับการเมืองกลับมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและแยกไม่ออก ดังคำกล่าวของ Bruce Smith ที่ว่า ".....การเมืองและการบังคับให้เป็นตามกฎหมาย (law enforcement) มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ตำรวจในฐานะเป็นฝ่ายบริหารและมีหน้าที่บังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย ไม่ว่าจะอยู่ภายใต้ระบบใดก็ตาม ไม่สามารถที่จะเป็นอิสระจากการเมืองได้เลย โดยจะตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของชนชั้นปกครองนั้น....."¹

¹Smith, Bruce. Police System in The United States (New York : Harper&Brothers, 1949), p.4,8.

ดังนั้น ตำรวจกับการเมือง จึงมีลักษณะความสัมพันธ์กันดังนี้

1. ตำรวจตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของนักการเมือง

1.1 นักการเมืองใช้อิทธิพลต่อเจ้าพนักงานตำรวจให้ใช้กฎหมายไปในทางที่เอื้อ

ประโยชน์ต่อนักการเมืองหรือพรรคพวกฝ่ายตน โดยนักการเมืองได้เข้าควบคุมอำนาจหน้าที่ กำลังคน และกำลังอาวุธที่ตำรวจมีอยู่ เพื่อสนับสนุนฐานอำนาจของฝ่ายตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอำนาจในการสอบสวนและจับกุมตามกฎหมาย ซึ่งกลุ่มอื่นแม้แต่ทหารซึ่งมีกำลังพล กำลังอาวุธ และการจัดองค์การดีกว่าตำรวจก็ไม่มีอำนาจดังกล่าว เพื่อกำจัดศัตรูฝ่ายตรงข้าม อาทิ ยุคที่ตำรวจมาจากฝ่ายทหารหรือการเมือง ตำรวจจะเข้าไปมีบทบาททางการเมืองอย่างกว้างขวาง ดังเช่น พล.ต.อ.หลวงอดุลย์ เดชจรัส ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจ การจับกุมผู้ต้องสงสัย 52 คน ในวันที่ 29 มกราคม พ.ศ.2481 จนกระทั่งการตัดสินพิพากษาของศาลพิเศษให้ประหารชีวิตนักโทษ 18 คน การต่อต้านญี่ปุ่นของฝ่ายเสรีไทยภายในประเทศในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ล้วนแล้วแต่ พล.ต.อ.หลวงอดุลย์ เดชจรัส เป็นผู้ใช้อำนาจวินิจฉัยสั่งการทั้งสิ้น แม้แต่ จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีเองก็ยังยอมรับว่ากลัว พล.ต.อ.หลวงอดุลย์ เดชจรัส พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ ตั้งแต่ดำรงตำแหน่ง รองอธิบดีกรมตำรวจ และอธิบดีกรมตำรวจ ปรากฏว่าเป็นบุคคลที่มีอำนาจอย่างแท้จริงในการกำจัดศัตรูของฝ่ายรัฐบาล แม้แต่ในการหาเสียงและการจัดตั้งพรรคการเมืองล้วนแต่อยู่ภายใต้การควบคุมของ พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ ทั้งสิ้น พล.ต.อ.ไสว ไสวเสนายากร คือรองหัวหน้าคณะปฏิวัติ พ.ศ.2501 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ คือหัวหน้าคณะปฏิวัติและนายกรัฐมนตรี พล.ต.อ.ประเสริฐ รุจิรวงศ์ ดำรงตำแหน่งรองหัวหน้าพรรคสหประชาไทยและบุคคลในคณะปฏิวัติ รวมทั้งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข พล.ต.อ.ประภาส จารุเสถียร ดำรงตำแหน่งรองหัวหน้าคณะปฏิวัติ และรองนายกรัฐมนตรี พล.ต.อ.ประจวบ สุนทรางกูร ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคมและมหาดไทยในเวลาต่อมา เป็นต้น

ส่วนในยุคที่อธิบดีกรมตำรวจเป็นนายตำรวจอาชีพ กิจการตำรวจจะตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของนักการเมืองเสมอมา บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจได้แก่บุคคลที่นักการเมืองไว้วางใจแล้วทั้งสิ้น อาทิ กรณีปลด พล.ต.ท.พระยาอริกรณประกาศ อธิบดีกรมตำรวจ และแต่งตั้ง พล.ต.อ.พระยาบุรุษดุรงค์ ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจแทน ในสมัยที่ พล.ต.อ.พระยาอนุสรณ์ ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจ ปรากฏว่าคณะราษฎรได้ส่ง พล.ต.หลวงอดุลย์ เดชจรัส มาดำรงตำแหน่งรองอธิบดีกรมตำรวจเพื่อควบคุมกิจการตำรวจ โดยจะพิจารณาได้จากหนังสือที่อธิบดีกรมตำรวจเซ็นชื่อแล้ว จะต้องเขียนว่า "เสนอรองอธิบดีกรมตำรวจเพื่อทราบ" เป็นต้น ในสมัย พล.ต.ต.พระรามอินทรา กรณีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอนันมหิตลสุวรรณศร พฤติกรรมของอธิบดีกรมตำรวจได้แสดงให้เห็นว่า อธิบดีกรมตำรวจตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของ นายปรีดี พนมยงค์ นายกรัฐมนตรีอย่างเห็นได้ชัด พล.ต.อ.พระพิจารณ์พลกิจ ก็ต้องลาออกด้วยเหตุผลทางการเมืองบีบบังคับ พล.ต.อ.หลวงชาติตระการโกศล เป็น

อธิบดีกรมตำรวจที่ พล.ต.ต.เผ่า ศรียานนท์ เป็นผู้มอบหมายในการสั่งการอย่างแท้จริง แม้แต่ภายหลังวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 เป็นต้นมา ซึ่งการเมืองไทยเป็นไปในระบอบประชาธิปไตย อธิบดีกรมตำรวจทั้ง พล.ต.อ.พจน์ เกกะนันท์ และ พล.ต.อ.ศรีสุข มหิทธิเทพ ในช่วงที่ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจต่างถูกบีบบังคับจนตำรวจต้องตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของนักการเมืองเสมอมา

1.2 เจ้าหน้าที่ตำรวจแสวงหาความเจริญก้าวหน้าในชีวิตด้วยการยอมรับการสนับสนุนจากนักการเมืองที่ตนเองใช้กฎหมายเอื้อประโยชน์ อาทิ การแต่งตั้ง พ.ต.อ.ละม้าย อุทยานานนท์ เป็นผู้บังคับการตำรวจ พล.ต.ท.พระพิณชคณิต เป็นรองอธิบดีกรมตำรวจในวันที่ 2 มิถุนายน พ.ศ.2494 แม้กระทั่งในปัจจุบัน ดังกรณีของ² กองบังคับการตำรวจทางหลวง (บก.ทล) ในวงการตำรวจถือว่าเป็นอยู่ข้างผู้นำของกรมตำรวจ เป็นแหล่งที่สามารถกอบโกยผลประโยชน์ได้มากมายมหาศาล ตำรวจหลายคนใฝ่ฝันอยากจะทำไปทำงานให้หน่วยนี้ งานสบาย ๆ แต่เงินที่ได้เป็นกอบเป็นกำ ไม่ว่าจะเงิน “ส่วย” จากผู้ประกอบการขนส่งทุกชนิดทั่วประเทศ ทั้งรถบรรทุกอัญญา หิน ปูน หวาย แร่ ไม้ ปลา พืชพรรณ ัญญาหาร รวมทั้งรถบรรทุกน้ำหนักเกินที่กฎหมายกำหนด สินค้าหนีภาษี รถเถื่อน รถที่ถูกโจรกรรม ฯลฯ และรถที่วิ่ง “ถนนหลวง” ทุกชนิดที่กระทำผิดกฎจราจร หุกยุคทุกสมัย “ใคร” ที่คุมอำนาจในวงการสีกาก็มักจะแต่งตั้ง “เด็ก” ของตัวเองเข้ามารับผิดชอบและด้วยเหตุผลใดก็ตามแล้วแต่จะกล่าวอ้าง

กองบังคับการตำรวจทางหลวง มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลเส้นทางขนส่งทั่วประเทศตั้งแต่ เหนือ - ใต้ - ออก - ตก รวมระยะทางทั้งสิ้น 15,121 กิโลเมตร มีกองกำกับการอยู่ 7 กองกำกับการ กองกำกับการ 1,2,3 ตั้งอยู่กรุงเทพฯ ส่วนกองกำกับการ 4,5,6 และ 7 ตั้งอยู่ จว.ขอนแก่น ลำปาง อุบลราชธานี และ อ.หาดใหญ่ ตามลำดับ มีสถานีตำรวจทางหลวง 35 แห่ง กำลังพลทั้งสิ้น 2,075 นาย ไม่ว่าจะเป็นนายตำรวจระดับสัญญาบัตรหรือระดับชั้นประทวนที่มาอยู่ ณ กองทางหลวงแห่งนี้นักคนล้วนต้องมี “เส้น” และมี “นาย” ฝากฝังกันเข้ามา จึงเป็นเรื่องยากในการจัดระบบระเบียบการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ

พล.ต.ท.เสรี เตมียเวส ผู้บัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง (ผบช.ก.) ในขณะนั้น ในฐานะผู้บังคับบัญชาโดยตรงของกองบังคับการตำรวจทางหลวง ยังยึดอัดถึงกับให้สัมภาษณ์เครื่องข่าย “เด็กเส้น” ตีแสบหน้าลูกน้องตัวเอง

“รองผู้บังคับการตำรวจทางหลวงมี 5 คน พ.ต.อ.พิทักษ์ จารุสมบัติ ก็เป็นพี่ชายของ นายพิณ จารุสมบัติ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย พ.ต.อ.ไพโรจน์ เกษตรสุนทร เป็นเด็กของรัฐมนตรีไตรรงค์ (สุวรรณคีรี) พ.ต.อ.จิระสิทธิ์ มหิทธิเทพ เป็นลูกชายของ อติต อ.ตร. (พล.ต.อ.ศรีสุข มหิทธิเทพ) ที่ผู้ใหญ่ในกรมตำรวจสนับสนุนเพราะเป็นลูกเจ้านายเก่า พ.ต.อ.สุรสิทธิ์

² “ผ่าอาณาจักรเด็กเส้น,” มติชนสุดสัปดาห์ ปีที่ 18 ฉบับที่ 926 วันที่ 19 พ.ค.41, หน้า 90.

สังขพงศ์ เป็นเด็กป่าและเป็นเพื่อน พ.ต.ท.ทักษิณ (ชินวัตร) พ.ต.อ.อัศวิน ณรงค์พันธ์ เป็น (เตรียมทหาร) รุ่น 9 เพื่อน พล.ท.วิชิต ยาทิพย์ สายบึกจิว (พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ)"

พล.ต.ต.อดิศร จินตนะพัฒน์ ที่ขยับขึ้นเป็นผู้ช่วย ผบช.ภ. 1 ซึ่งอยู่ในสายของ นายเสนาะ เทียนทอง อดีต มท.1

ระดับผู้กำกับการ พ.ต.อ.ฐิติราช ทนองหารพิทักษ์ ผกก.1 ทล.นรต.รุ่นที่ 34 ผ่านงาน รอง ผกก.3 ป. ชุดปราบปราม "ดริมทีม" พ.ต.อ.ภานุพงศ์ สิงหธา ณ อยุธยา รอง ผบก.ป. และ พ.ต.อ.สมพงษ์ คงเพชรศักดิ์ จะขยับขึ้นเป็น ผกก.ที่กองปราบฯ แต่สู้แรงเบียดไม่ได้ พล.ต.ท.เสรี ก็ดึงตัว มาทำงาน

พ.ต.อ.สายัณห์ การะแสแสน ผกก.2 ทล.นรต.รุ่นที่ 29 ผ่านงาน รอง ผกก.2 ทล.ขยับเป็น ผกก.3 ทล.สมัย พล.ต.อ.ประชา พรหมนอก และ พล.ต.ท.เสรี ส่งกลับไปอยู่กองกำกับการ 2 ดังเดิม

พ.ต.อ.อุดม จันทร์พิทักษ์ ผกก.3 ทล. เคยติดตาม พล.ต.ท.เสรี มาตลอด ตั้งแต่อู่จังหวัดศรีสะเกษ จนถึงจังหวัดชลบุรี

พ.ต.อ.ณัฐวุฒิ พงษ์ลิมา ผกก.4 ทล. คู่เขย พล.ต.อ.ประชา พ.ต.อ.ชูชาติ สุวรรณาคม ผกก.5 ทล. เคยเป็นนายตำรวจติดตาม พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ อดีตนายกรัฐมนตรี

พ.ต.อ.ชาลี เทพา ผกก.6 ทล. มาสมัย พล.ต.อ.ประชา พ.ต.อ.ฉัตรชัย สุกุลพร ผกก.7 ทล. มาสมัย พล.ต.ต.อดิศร จินตนะพัฒน์ เป็น ผบก.ทล. แต่ที่ยังคงรักษาตำแหน่งอยู่ได้ เนื่องจากน้องชายติดตาม พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ระดับรองผู้กำกับการ พ.ต.ท.ธีระชัย ทองสุกแก้ว รอง ผกก.1 ทล. นรต. รุ่นที่ 29 เพื่อนร่วมรุ่นกับ พล.ต.ต.สุวัฒน์ จันทร์อิทธิกุล ผบก.ทพ

พ.ต.ท.ประชา ศรีพจน์ธรรม รอง ผกก.2 ทล. ที่บ้านมีกิจกรรมรถบรรทุก ลิปล้อ ย้ายมาจากภูธรภาค 7 อยู่ในข่ายที่จะเป็นคนของ พล.ต.อ.ประชา

พ.ต.ท.ชาติรี เศวตรัตน์ รอง ผกก.3 ทล. เป็นคนจังหวัดฉะเชิงเทรา สนิทกับ พล.ต.ท.บุญชัย ชื่นสุชน ผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค 7 และมีกำลังบวกจากนักการเมือง

ระดับสารวัตร พ.ต.ท.ธนเดช เหลืองรัชนาท สว.ส.ทล.1 กก.1 (ประตูน้ำ พระอินทร์) นรต.รุ่นที่ 38 รุ่นเดียวกับ พ.ต.ท.วราวุธ สุขวัฒน์ รอง ผกก.2 ป. อดีตนายเวร พล.ต.ท.เสรี สมัยเป็น ผบก.ป.

พ.ต.ท.สุกิจ อ่วมวงษ์ สว.ส.ทล.2 กก.1 (หินกอง) นรต.รุ่นที่ 35 รุ่นเดียวกับ พ.ต.อ.เฉลิมเกียรติ ศรีวรรณ นายเวร อ.ตร.

พ.ต.ท.สมศักดิ์ ชัยรุ่งเรือง สว.ส.ทล.4 กก.1 (ปากช่อง) นรต.รุ่นที่ 41
หลานชาย พล.ต.อ.วิสุทธิ กิตติวัฒน์ รอง อ.ตร.

พ.ต.ท.สมศักดิ์ แวพพานิช สว.ส.ทล.1 กก.2 (นครปฐม) นรต.รุ่นที่ 35
รุ่นเดียว พ.ต.อ.เฉลิมเกียรติ นายเวร อ.ตร. พ.ต.ท.กิตติ สะภาทอง สว.ส.ทล.2 กก.2 (เพชรบุรี) เด็กของ
พล.ต.ท.ณรงค์วิชัย ไทยทอง ผู้ช่วย อ.ตร.ปพ.

พ.ต.ท.กิตติพงศ์ วิเศษสงวน สว.ส.ทล.3 กก.2 (ประจวบฯ) นรต.รุ่นที่ 42
เด็กในคาถาของ พล.ต.ท.อรรรถพล แซ่มสุวรรณวงศ์ ผบช.สวท.

พ.ต.ต.วชิระ พญาน้อย สว.ส.ทล.4 กก.2 (ชุมพร) ลูกน้องเก่า พล.ต.อ.สนอง
วัฒนวรางกูร รอง อ.ตร. สส.ผ่านงาน รอง สว.ส.ทล.1 กก.1 และขยับขึ้นเป็น สว.สวท.อ่างทอง

พ.ต.ต.พจน์ สุขปักษา สว.ส.ทล.5 กก.2 (สุราษฎร์ธานี) คนของ พ.ต.อ.ดำรง
วัฒนไศร ผกก.สภ.อ.หาดใหญ่ ซึ่งมีสายสัมพันธ์แน่นกับ พล.ต.ต.มาโนช ไกรวงศ์ ผบกก.ภ.จว.สงขลา

พ.ต.ต.มานัด ศรีวงษา สว.ส.ทล.1 กก.3 (บางปะกง) นรต.รุ่นที่ 41 เคยเป็น
ผู้ช่วยนายเวร พล.ต.อ.ประชา สมัครเป็น ผู้ช่วย อ.ตร.

พ.ต.ท.ภัทรธร ฤงเงินโต สว.ส.ทล.2 กก.3 (ชลบุรี) ชื่อเดิม "เอนก" และ
พล.ต.ท.เสรี มาเปลี่ยนชื่อให้ใหม่

พ.ต.ท.โชคชัย เหลืองอ่อน สว.ส.ทล.3 กก.3 (ระยอง) นรต.รุ่นที่ 39 อดีต
หัวหน้านักเรียน "หมวกแดง" อดีตนายเวร พล.ต.ต.พิชัย สุนทรสังบุญย์ รองผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค 4

พ.ต.ท.มานิตย์ สิทธิทัศนพงศ์ สว.ส.ทล.5 กก.3 (กบินทร์บุรี) เคยอยู่
ทางหลวงจังหวัดพังงา ย้ายกลับมาสมัย นายเสนาะ เทียนทอง เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

พ.ต.ต.ศราวุธ วงศาอ้วน สว.ส.ทล.กก.4 (อุดรธานี) นรต.รุ่นที่ 42 เด็กของ
พล.ต.สนั่น เคยอยู่ทางหลวงเพชรบุรี

พ.ต.ต.สุรพงษ์ ชัยจันทร์ สว.ส.ทล.4 กก.4 (ชุมแพ) นรต.รุ่นที่ 40 เด็กในสาย
พล.ต.ต.พิชัย สุนทรสังบุญย์ รอง ผบช.ภ.4 และเคยอยู่สำนักงาน อ.ตร.สมัยยังเป็น รองอธิบดี

พ.ต.ต.สายเพชร ศรีสังข์ สว.ส.ทล.5 กก.4 (สกลนคร) นรต.รุ่นที่ 40 หัวหน้า
นักเรียน "หมวกแดง" เด็กของ พล.ต.ต.พิชัย

พ.ต.ต.ภูธร ปริศนานันท์กุล สว.ส.ทล.2 กก.5 (ลำปาง) นรต.รุ่นที่ 43 อดีต
นายเวร พล.ต.ท.ธีระชัย เจริญเจริญ ผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค 1 และเป็นหลายชาย นายสมศักดิ์
ปริศนานันท์กุล รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

พ.ต.ท.นิตินันท์ เพชรบรม สว.ส.ทล.5 กก.5 (พะเยา) นรต.รุ่นที่ 40 ลูกชาย พล.ต.ต.เวทย์ เพชรบรม และอดีตนายเวร พล.ต.ท.วรรณรัตน์ คชรัตน์ ผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค 8 สมัยเป็น ผบก.ป.

พ.ต.ท.ณรงค์ ชมันเครือ สว.ส.ทล.2 กก.6 (อุบลราชธานี) นายเวร พล.ต.ท. รุ่งโรจน์ ยมภกุล อดีต ผบช.ก.

พ.ต.ท.สุวิทย์ พักอาราม สว.ส.ทล.1 กก.7 (พังงา) ลูกน้องเก่า พล.ต.ต.อดิศร จินตะพัฒน์

พ.ต.ต.บุญชนะ สกุลมรรคา สว.ส.ทล.3 กก.7 (หาดใหญ่) นรต.รุ่นที่ 38 คนของ พล.ต.ต.พิชัย สุนทรสังบุญย์

พ.ต.ท.ธีรยุทธ สันติวิสิฐ สว.ส.ทล.5 กก.7 (ปัตตานี) นรต.รุ่นที่ 36 คนของ พล.ต.ต.มานิช ไกรวงศ์

จะเห็นได้ว่าผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งสำคัญๆ ของกองบังคับการตำรวจทางหลวง นั้นไม่ธรรมดา จะต้องมีความสัมพันธ์และต้องเกี่ยวข้องกับผู้มีอำนาจอยู่เสมอ แม้ว พล.ต.ท.เสรี เตมียเวส ก็ยังมี พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และ พล.ต.ต.บุญฤกษ์ รูปขจร ให้ การสนับสนุนจนได้นั่งเก้าอี้สำคัญ

2. ตำรวจเข้าไปมีบทบาททางการเมืองเสียเอง โดยมีบทบาทในลักษณะของการดำรง ตำแหน่งข้าราชการการเมือง มีอำนาจแท้จริงอยู่เบื้องหลัง อาทิ ระหว่างการหาเสียงก่อนการเลือกตั้งทั่วไป ปรากฏว่า พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ อธิบดีกรมตำรวจ และเลขาธิการพรรคเสรีมนังคศิลา ได้ใช้ตำรวจเป็น เครื่องมือในการหาเสียง พล.ต.อ.เผ่าฯ ได้เชิญข้าราชการ พ่อค้า และประชาชน ผู้มีเกียรติไปร่วมงานขึ้น บ้านใหม่ และจัดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งจังหวัดพระนครปราศรัยหาเสียงแล้วจึงขอร้องให้ผู้ไปร่วมงานช่วย สนับสนุนโดยการลงคะแนนเสียงพรรคเสรีมนังคศิลา³ หนังสือพิมพ์สยามรัฐได้พิมพ์ว่า พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ ได้ไปร่วมชุมนุมเลี้ยงอาหารและกล่าวปราศรัยขอความร่วมมือจากเหล่าอันธพาลทั่วจังหวัด พระนคร โดยให้ร่วมมือกับพรรคเสรีมนังคศิลาในการเลือกตั้งโดยใช้บ้านของ พ.ต.ต.เชาว์ ชนะสุกาญจน์ เป็นศูนย์กลาง⁴ และในการแบ่งเขตการหาเสียงปรากฏว่า ภาคกลางและภาคตะวันออก พล.ต.พิชัย

³ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช, "ลางแพ้วของรัฐบาล," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, ปีที่ 3 ฉบับที่ 34, (10 กุมภาพันธ์ 2500), หน้า 9.

⁴ สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, ปีที่ 3 ฉบับที่ 43, (7 เมษายน 2500), หน้า 5.

กุลละวณิชย์ เป็นหัวหน้า ภาคเหนือ พล.ต.ต.สง่า กิตติขจร เป็นหัวหน้า นอกจากนี้ในช่วงก่อนการเลือกตั้ง ตำรวจยังได้รับคำสั่งให้งดการจับกุมหาบเร่แผงลอย ตลอดจนให้การสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งที่สังกัด พรรครัฐบาลอีกด้วย

นอกจากนี้ในสมัย พล.ต.อ.ประเสริฐ รุจิรวงศ์ ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจ และรองหัวหน้าพรรคสหประชาไทยได้ให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนว่าจะวางตัวเป็นกลางในทางการเมือง แต่ได้มีวิหุถึงผู้กำกับตำรวจบางคนให้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรครัฐบาลอีกด้วย เป็นต้น

ดังนั้นอาจจะกล่าวโดยสรุปได้ว่าลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างตำรวจกับการเมืองไทยนั้นเป็นไปในลักษณะของตำรวจและนักการเมืองต่างได้รับผลประโยชน์ร่วมกันโดยนักการเมืองได้ใช้ตำรวจเป็นเครื่องมือในการแสวงหาและพิทักษ์รักษาอำนาจทางการเมือง โดยวิธีการ อาทิ ร่วมมือในการหาเสียงเลือกตั้ง ฯลฯ ในขณะที่เดียวกับที่ตำรวจต้องการนักการเมืองช่วยเหลือในการเลื่อนฐานะตำแหน่งในหน้าที่ และต้องการอำนาจให้แก่ตนเองมากยิ่งขึ้น ตลอดจนการเพิ่มงบประมาณเพื่อขยายกิจการตำรวจ และนอกจากนี้ทั้งสองฝ่ายยังมีผลประโยชน์ร่วมกันในทางการค้าและอุตสาหกรรมอีกด้วย

ผลสะท้อนของพฤติกรรมตำรวจดังกล่าวนับตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันจึงไม่ได้ช่วยเหลือเสริมสร้างสถาบันและกระบวนการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอย่างถูกต้อง โดยเฉพาะกระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้ได้รัฐบาลที่มาจากประชาชนและการสนับสนุนจากประชาชนอย่างแท้จริง ในทางตรงข้าม จากพฤติกรรมในอดีตที่ผ่านมา ปรากฏว่าตำรวจกลับกลายเป็นหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนนักการเมืองในการแสวงหาและพิทักษ์รักษาอำนาจ มีการกำจัดปราบปรามศัตรูของรัฐบาล มีการสนับสนุนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างลับ ๆ อันเป็นการทำลายรากฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างสิ้นเชิง

ผลสะท้อนที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ กรมตำรวจขาดการบริหารงานภายในที่ดี ดังจะเห็นได้จากการโอนบุคคลภายนอกเพื่อดำรงตำแหน่งสำคัญในกรมตำรวจ ซึ่งเป็นไปในระบบอุปถัมภ์ (patronage system) แทนที่จะแต่งตั้งตามระบบคุณธรรม (merit system) การปูนบำเหน็จความดีให้แก่ตำรวจที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเมืองเหนือกว่านายตำรวจโดยทั่วไป อาทิ แต่งตั้ง พล.ต.ท. หลวงพิชิตธูการ เป็นผู้บัญชาการตำรวจภูธร และรองปลัดกระทรวงมหาดไทย แต่งตั้ง พล.ต.ท. หลวงสัมฤทธิ์สุขุมวาท เป็นผู้บัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง⁵ ภายหลังจากได้มีส่วนเกี่ยวข้องในกรณีการ

⁵ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องแต่งตั้งข้าราชการ, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 69 ตอนที่ 1 (1 มกราคม 2495), หน้า 2.

ถึงแก่กรรมของอดีต 4 รัฐมนตรีในระยะต่อมา หรือกรณีที่ พล.ต.ท.จำรัส มังคลารัตน์ ผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจไม่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรองอธิบดีกรมตำรวจ โดยตนเองกล่าวว่า การเมืองเข้ามาแทรกแซง เป็นต้น

สิ่งเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อขวัญ (morale) ในการทำงานของตำรวจตกต่ำลง การทำงานเป็นไปในลักษณะระบบพรรคพวกมากกว่ายึดมั่นในหลักการของความสามัคคี นายตำรวจส่วนใหญ่ขาดความคิดริเริ่มที่ดีโดยยึดมั่นแต่คำสั่งของผู้บังคับบัญชา ขาดหลักเกณฑ์ในการทำงานที่แน่นอน ต้องคอยรับคำสั่งและนโยบายจากนักการเมืองเสมอมาเพื่อความอยู่รอดและความเจริญก้าวหน้าในอาชีพของตน

สาเหตุของปัญหาและข้อเสนอแนะ

1. สาเหตุจากความอ่อนแอของระบบการบริหารงานและบุคคลากรชั้นสูงขององค์กรตำรวจ ทำให้ตำรวจไม่อาจต้านกระแสการเมืองได้

ตั้งแต่ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน การเมืองได้เข้ามาครอบงำองค์กรตำรวจเกือบตลอดเวลา เนื่องจากตำรวจเป็นองค์กรใหญ่มีกำลังพลมาก มีอาวุธยุทโธปกรณ์ และกำลังพลที่กระจายไปทั่วประเทศ รวมทั้งตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจ (ปัจจุบันเปลี่ยนแปลงเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ) ก็เป็นตำแหน่งที่มีอิทธิพลและมีอำนาจมาก อธิบดีกรมตำรวจจึงมักจะแต่งตั้งผู้ที่รัฐบาลไว้นับถือใจเท่านั้น เปลี่ยนรัฐบาลครั้งใด ตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจก็จะต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย จึงดูเหมือนว่าตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจเป็นตำแหน่งทางการเมืองไปโดยปริยาย เมื่อตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจขึ้นอยู่กับสภาพทางการเมือง อธิบดีกรมตำรวจในอดีตจึงมักจะต้องปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลและของนักการเมือง ซึ่งโอนเอนเปลี่ยนแปลงไปทุกครั้งที่ประเทศเปลี่ยนรัฐบาล การแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในกรมตำรวจก็มักแก้ไขด้วยวิธีการทางการเมืองและตามวิธีการที่นักการเมืองบัญชา มามิได้แก้ไขด้วยหลักการบริหารงานตำรวจ (police administration) ที่ถูกต้องเช่นที่ในอารยประเทศ กระทำ สิ่งเหล่านี้เป็นต้นเหตุให้กรมตำรวจไม่มีจุดยืนแน่นอน และไม่ได้ยืนอยู่ข้างประชาชน หรือบางครั้งก็ทอดทิ้งประชาชนหรือเป็นศัตรูกับประชาชน สิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวได้สะสมต่อเนื่องมาช้านาน จนเป็นเหตุให้กรมตำรวจเต็มไปด้วยปัญหาและเป็นกรมที่บางท่านเรียกว่า “กรมอนุรักษ์นิยม” (conservative department) เพราะไม่มีการแก้ไขปัญหาปรับปรุงให้ทันกับความเจริญของบ้านเมืองเลย

ข้อเสนอแนะวิธีแก้ไข

1.1 ให้ปลอดจากฝ่ายการเมือง โดยต้องทำตำรวจให้เป็นวิชาชีพมากขึ้นโดยจัดตั้งเป็นรูปคณะกรรมการ/องค์คณะในการบริหารงานตำรวจ

1.2 กระจายอำนาจการควบคุมบังคับบัญชาซึ่งอยู่ในอำนาจของอธิบดี ไปยังหน่วยรอง ๆ ลงไป คือ กองบัญชาการ หรือกองบังคับการ หรือกองกำกับการ เพื่อลดแรงกดดันที่มุ่งมายังอธิบดีกรมตำรวจแต่ผู้เดียว

1.3 ใช้หลักการบริหารงานตำรวจ (police administration) ในหน่วยงานทุกระดับ การบริหารงานตำรวจมีขั้นตอน 6 ประการ ดังนี้⁶

- การวางแผน (planning)
- การปฏิบัติ (operation)
- การควบคุม (controlling)
- การตรวจสอบ (checking)
- การวิจัยประเมินผล (evaluation)
- การแก้ไขปรับปรุง (revising)

ถ้าใช้ขั้นตอนทั้ง 6 ประการนี้ บริหารกิจการตำรวจอย่างจริงจัง ก็เชื่อได้ว่า กรมตำรวจจะมีความเข้มแข็งขึ้นจนสามารถต้านอิทธิพลการเมืองได้

1.4 ในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่บุคลากรชั้นสูงของกรมตำรวจนั้น เห็นควรให้สร้างอุดมการณ์และจริยธรรมในอาชีพของตำรวจให้แก่ตำรวจทุกคน และให้กระทำอย่างต่อเนื่อง เพราะตำรวจเป็นผู้ถืออาวุธและกฎหมายในมือ ทั้งต้องปฏิบัติงานใกล้ชิดประชาชน มีหน้าที่คุ้มครองประชาชนอย่างกว้างขวาง หากขาดอุดมการณ์และจริยธรรมในอาชีพแล้วก็จะสามารถก่อความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนได้อย่างไม่มีขีดจำกัด ในการสร้างตำรวจเพื่อทำหน้าที่บุคลากรชั้นสูงในกรมตำรวจนั้น ควรใช้วิธีการหรือระบบสนับสนุนผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ความประพฤติ คีลธรรม จรรยาและจริยธรรม (Merit System) เท่านั้น ไม่ควรใช้ระบบอุปถัมภ์ (spoil system) เพราะกระทำให้บุคลากรชั้นสูงของกรมตำรวจไม่ได้รับการยอมรับจากวงการทั่วไป

1.5 ผู้บังคับบัญชาระดับสูงของกรมตำรวจ ควรจะฝึกฝนตนให้เป็นนักบริหารที่ดี ซึ่งมีคุณสมบัติดังนี้

- (1) มีความรักงานอย่างมีชีวิตจิตใจ ทุ่มเททุกสิ่งทุกอย่างเพื่อให้งานลุล่วงประสบความสำเร็จ
- (2) หมั่นศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ

⁶ อมร รักษาสัตย์, "การบริหารการพัฒนาการตำรวจ", (เอกสารส่งเสริมวิชาการตำรวจ, ปีที่ 32 ฉบับที่ 358 เดือนกรกฎาคม 2539), หน้า 33-35.

- (3) สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ลักษณะงาน ผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงานได้ดี
- (4) มีการตัดสินใจที่แน่นอน เด็ดเดี่ยวไม่โลเลใจ
- (5) ทหาความชำนาญและประสบการณ์จากตนเองและผู้อื่นที่ประสบความสำเร็จในการทำงานมาแล้ว
- (6) มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงานอย่างแท้จริง
- (7) มีความเสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อประโยชน์ของประชาชนและส่วนรวม
- (8) มีศิลปะและความแนบเนียนในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี และประพฤติตนให้เป็นผู้มีเกียรติเชื่อถือได้
- (9) มีไหวพริบไหวพริบดี มีการไตร่ตรองเหตุและผลด้วยสติปัญญา มีความรอบคอบและคาดการณ์ล่วงหน้าได้ดี
- (10) มีความมานะพากเพียร ทรหดอดทนในการทำงาน ไม่ท้อถอย เลิกความตั้งใจง่าย ๆ

2. สาเหตุจากภาวะทางเศรษฐกิจและสังคม

ภาวะทางเศรษฐกิจของประเทศไทยตกต่ำ มาตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่สองแล้ว ครั้งมากกระทบกับการขึ้นราคาน้ำมันปิโตรเลียมของกลุ่มประเทศตะวันออกกลางครั้งแล้วครั้งเล่าก็ยิ่งทำให้ภาวะเศรษฐกิจทรุดหนักลงไปอีก การทรุดตัวของภาวะเศรษฐกิจทำให้ข้าราชการซึ่งมีรายได้จำกัดอยู่แล้ว ต้องรัดเข็มขัดตัวเองยิ่งขึ้นไปอีก ข้าราชการหน่วยใดที่มีโอกาสและช่องทางหาประโยชน์ได้จากอำนาจหน้าที่ก็แสวงหาผลประโยชน์มิชอบนั้นอย่างไม่เกรงกลัวต่อความผิด ทั้งนี้เพื่อความกินดีอยู่ดีของตนและครอบครัว นอกจากนี้ สังคมไทยในยุคหลัง ๆ นี้มีค่านิยมไปในทางบูชายกย่องร่ำรวยไม่ว่าจะร่ำรวยมาได้ด้วยวิธีใดจะมีเบื้องหลังเลวทรามต่ำช้าอย่างไร หากมีเงินก็จะได้รับการยกย่องนับถือมีหน้ามีตาในสังคม ค่านิยมดังกล่าวนี้แพร่หลายเข้าไปในสังคมทุกระดับของประเทศไทย ทำให้คนเลวกลายเป็นคนดี และยอมจิตใจคนให้หันไปบูชายกย่องคนรวยแทนคนที่มีความดี ทำให้คนเลวที่ร่ำรวยสามารถเชิดหน้าอยู่ได้ในสังคมชั้นสูงและในทางตรงกันข้ามคนที่ยากจนกลับเป็นคนที่ไม่ได้รับการยกย่องนับถือ และบางกรณีก็อาจถูกดูหมิ่นดูแคลนในความเป็นคนดีมีคุณธรรมเสียอีก ค่านิยมดังกล่าวนี้เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ข้าราชการบางส่วนไม่สนใจจะทำดี แต่สนใจที่จะแสวงหาผลประโยชน์เงินทองเพื่อจะได้มีผู้นับหน้าถือตาในสังคม ตำรวจเป็นข้าราชการประเภทหนึ่งที่ถูกกล่าวหาว่านิยมแสวงหาความร่ำรวยโดยวิธีการต่าง ๆ มากกว่าข้าราชการประเภทอื่น

2.1 การพิทักษ์คนชั่วแต่ไม่คุ้มครองคนดี

ในหน่วยราชการทั่วไปเมื่อลูกน้องกระทำความผิดผู้บังคับบัญชาจะหาทางช่วยเหลือให้หนักเป็นเบา หรือใช้ช่องว่างระเบียบกฎหมายเพื่อให้ผู้กระทำความผิดไม่ต้องรับโทษ และผู้บังคับบัญชานั้นมักจะได้รับการยกย่องว่าเป็นคนดีมีน้ำใจ โอบอ้อมอารีต่อผู้น้อย ตรงกันข้ามกับผู้บังคับบัญชาที่ยึดระเบียบแบบแผนและตัวบทกฎหมายกวดขันระเบียบวินัยผู้น้อยอยู่เสมอกลับถูกหาว่าเป็นคนไม่มีน้ำใจ ไม่มีควมโอบอ้อมอารี ไม่รักลูกน้อง และมักได้รับความเกลียดชังจากคนในหน่วยงานนั้น ๆ จากสาเหตุนี้ทำให้ผู้บังคับบัญชาส่วนใหญ่ปล่อยปละละเลยไม่สนใจควบคุมดูแลลูกน้อง เมื่อลูกน้องกระทำความผิดก็ไม่กล่าวโทษ เพราะกลัวลูกน้องจะโกรธจะเกลียด เป็นเหตุให้การปกครองบังคับบัญชาหย่อนยาน ไร้ระเบียบวินัย ใครจะทำอะไรก็ได้ตามใจชอบ เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นก็หาทางช่วยเหลือ สิ่งดังกล่าวนี้ทำให้ลูกน้องได้ใจและประพฤติชั่วอยู่เป็นประจำ ตัวอย่างจากเรื่องจริงในกรณีนี้คือสารวัตรผู้หนึ่งในจังหวัดตรัง เข้าจับกุมการพนันในงานแต่งงานพลต รววจผู้หนึ่งหลังจากห้ามปรามแล้วไม่เชื่อฟัง ปรากฏว่าพลตำรวจผู้นั้นต่อสู้ขัดขวางการจับกุมและใช้อาวุธปืนยิงสารวัตรผู้นั้นถึงแก่ความตาย นายตำรวจคนอื่น ๆ ในสถานีดำรวจแห่งนั้นกลับไม่สนใจติดตามจับกุมพลต รววจผู้นั้นจนกระทั่งกรมตำรวจ ทราบพฤติการณ์ได้สั่งย้ายนายตำรวจในสถานีดำรวจแห่งนั้นทั้งสถานีเข้าประจำกรมตำรวจ จากเรื่องจริงเรื่องนี้จะเห็นได้ว่าคนกระทำความผิดกลับได้รับการคุ้มครอง แต่คนกระทำความผิดกลับไม่มีคนช่วยเหลือ

2.2 การทุจริตและระบบให้ตำรวจช่วยตัวเอง

การทุจริตเป็นปัญหาใหญ่ที่สุดของประเทศไทย เป็นจุดอ่อนและเงื่อนงำที่ก่อให้เกิดปัญหาสารพัดในการพัฒนาประเทศ การทุจริตเป็นผลสืบเนื่องมาจากค่านิยมในการบูชาคนร่ำรวย แทนที่จะยกย่องคนดีประกอบกับวัสดุเครื่องมือเครื่องใช้และค่าใช้จ่ายที่ทางราชการให้ไม่เพียงพอกับที่ต้องจ่ายจริง สิ่งดังกล่าวนี้ทำให้ตำรวจต้องแสดงฝีมือและไม่ได้รับความเชื่อถือจากผู้บังคับบัญชา

ข้อเสนอแนะวิธีแก้ไข

- (1) สร้างค่านิยมใหม่ให้ข้าราชการตำรวจยกย่องนับถือคนดีมีคุณธรรม แทนการเคารพยกย่องคนมีเงิน เลิกการให้ความเคารพยกย่องคนร่ำรวยที่มีหลังฉากสกปรก
- (2) ตัดความฟุ่มเฟือยฟุ้งเฟ้อ อวดมั่งมีทั้งของข้าราชการและประชาชนลงให้มากที่สุด แหล่งบันเทิงต่าง ๆ เช่น บาร์ ไนต์คลับ สถานอาบอบนวด ควรควบคุมให้เข้มงวด หรือถ้าจะเลิกได้ก็ควรทำเพราะเป็นแหล่งที่เป็นบ่อเกิดอาชญากรรม และการทุจริตคอร์รัปชั่นทั้งหลาย อีกทั้งไม่มีประโยชน์ในทางสร้างสรรค์ใด ๆ เลย
- (3) ข้าราชการ นักการเมือง และรัฐบาล ต้องทำตัวให้เป็นตัวอย่างแก่ประชาชนในด้านความซื่อสัตย์สุจริต ความประหยัดและความเป็นผู้มีคุณธรรมอันดีงาม

(4) ต้องการทราบปริมาณการทุจริตในทุกรูปแบบทั้งในวงการรัฐบาล กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ รวมไปถึงการปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย

(5) สาเหตุประการหนึ่งที่ตำรวจต้องทำการทุจริตหรือละเว้นการกระทำตามหน้าที่ก็ เพราะระบบให้ตำรวจช่วยตัวเอง เพราะแต่ละสถานีตำรวจไม่มีอุปกรณ์ในการทำงานเพียงพอ ไม่มีเงิน สำหรับใช้จ่ายในการบริหารงาน และปฏิบัติงานในส่วนที่จำเป็นเพียงพอ จึงเป็นเหตุให้หันมาพึ่งบารมีหรือผู้มีอิทธิพลทางการเมืองในท้องถิ่นนั้น

3. สาเหตุจากปัญหาภายในขององค์กรตำรวจ

ตลอดระยะเวลาหลายทศวรรษที่ผ่านมา การบริหารงานตำรวจของไทยตกอยู่ใน สภาพทรุดตัวและทรุดตัวลงเรื่อย ๆ สาเหตุนั้นมีมากปัจจัย ทั้งที่แก้ไขได้ง่ายในระยะสั้น แก้ไขได้ง่ายในระยะยาวและแก้ไขได้ยากไม่ว่าในระยะเวลาเท่าใด ในระดับนามธรรมสาเหตุสำคัญบางประการของความเสื่อมในองค์กรตำรวจได้แก่ อิทธิพลทางการเมืองเองระดับประเทศ ภาวะผู้นำที่อ่อนแอ การมุ่งประโยชน์ส่วนตัวของผู้บริหารระดับสูง ความด้อยคุณภาพของบุคลากรตำรวจ การบริหารที่ไร้วัตถุประสงค์ ตลอดจนโครงสร้างที่ยืดยาวล้าสมัย เป็นต้น สาเหตุที่กล่าวมาโดยย่อนี้มีส่วนผลักดันให้กรมตำรวจเติบโตขึ้นอย่างพิกลพิการไม่สมส่วนองค์กรตำรวจมักได้รับการขยายหน่วยงานและอัตรากำลังเพื่อสนองตอบความต้องการของผู้บริหารงานตำรวจยิ่งกว่าเพื่อสนองความต้องการของสังคมทั้งที่อ้างสาเหตุและความจำเป็นในการบริการประชาชนโดยตลอด เช่น การขยายกำลังโดยไม่คำนึงถึงคุณภาพของบุคลากร การเพิ่มกองบัญชาการโดยไม่คำนึงถึงปริมาณงานที่แท้จริง การยกกระดับหน่วยงานโดยคำนึงถึงเพียงความก้าวหน้าของหัวหน้าหน่วยให้ได้ยศสูงขึ้น เป็นต้น ในทางตรงข้าม สถานีตำรวจทั้งนครบาล และภูธรซึ่งเป็นหน่วยงานหลักเปรียบเสมือนกระดูกสันหลังขององค์กรตำรวจกลับไม่ได้รับการเหลียวแล รวมทั้งถูกทอดทิ้งให้ดำเนินงานดulongค์การเอกเทศที่ต้องดิ้นรนขอความช่วยเหลือซึ่งวัสดุอุปกรณ์และการสนับสนุนต่าง ๆ จากสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรตำรวจผู้บริหารระดับสถานีตำรวจจะได้รับการยอมรับจากผู้บังคับบัญชาในการจัดเป็นประเภทผู้มี “ฝีมือ” หรือไม่เพียงใด ก็มักขึ้นอยู่กับความสามารถในการจัดกิจการงานต่าง ๆ ในเขตท้องที่ให้ความสงบ ซึ่งหมายความว่าถึงการเก็บกดและแอบแฝงสภาพการณ์ที่ไม่พึงปรารถนาให้มีลักษณะโจ่งแจ้ง

ข้อเสนอแนะและวิธีการแก้ไข

3.1 เพิ่มคุณภาพของตำรวจให้สูงขึ้น

ตำรวจส่วนมากปัจจุบันมีคุณภาพค่อนข้างต่ำ เพราะได้รับการศึกษาอบรมมาน้อยเกินไป (เมื่อเทียบกับข้าราชการทหาร) นอกจากนั้นอายุของตำรวจก็น้อยเกินไปเช่นเดียวกัน ตรงกันข้ามงานของตำรวจเป็นงานที่ต้องอาศัยอำนาจตามกฎหมายเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติหน้าที่และจำเป็นอย่างยิ่ง

ที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับประชาชนอย่างใกล้ชิด ฉะนั้น จึงควรวางหลักเกณฑ์ในการรับบุคคลภายนอกเข้ารับราชการตำรวจให้สูงกว่าข้าราชการพลเรือนทั่วไป เช่น อายุควรไม่ต่ำกว่า 20 ปี พื้นความรู้ชั้น ม.6 และควรมีอบรมทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติเป็นเวลาอย่างน้อย 1 ปี

3.2 ปรับปรุงหลักสูตรการฝึกอบรม

ควรเน้นในด้านปลูกฝังความมีศีลธรรมจรรยาคุณธรรมประจำใจ จริยธรรมตำรวจ ความสำนึกในหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อสังคม รัฐศาสตร์การปกครอง และการเข้าถึงประชาชนให้มากขึ้นกว่าเดิม

3.3 บำรุงขวัญและกำลังใจในการทำงาน

สาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้ตำรวจมีขวัญและกำลังใจไม่ดี ก็เนื่องจากรายได้ไม่พอกับรายจ่ายครอบครัวต้องเดือดร้อน ทำให้ปฏิบัติงานได้ไม่เต็มที่

3.4 ส่งเสริมสวัสดิการและผลประโยชน์เกื้อกูล

รัฐบาลควรให้การสนับสนุนแก่กรมตำรวจอย่างจริงจัง เช่น การจัดให้มีโครงการจัดสร้างที่พักอาศัยในทุกท้องที่ ค่าเล่าเรียนบุตรควรจ่ายเต็มตามที่ทางโรงเรียนเก่า เบี้ยเลี้ยง และค่าที่พักในการเดินทางคำรักษาพยาบาลไม่ควรต้องให้ตำรวจตรวจรอลงหน้าไปก่อนแล้วจึงเบิกเอาที่หลัง ค่าช่วยเหลือบุตรคนละ 50 บาท น้อยจนไม่อาจนำไปช่วยเหลืออะไรได้

3.5 จัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอ

เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ตามหน่วยงานมักมีไม่เพียงพอ เมื่อขอเบิกเพิ่มมักล่าช้า เมื่อชำรุดเสียหายจะส่งซ่อมแซมให้ช้ามากเป็นเหตุให้เสียหายแก่การปฏิบัติราชการ องค์การตำรวจจึงควรแก้ไขโดยขอเพิ่มงบประมาณในด้านจัดซื้อและซ่อมวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอ

3.6 แก้ไขระบบการบรรจุแต่งตั้งและเลื่อนเงินเดือนข้าราชการตำรวจให้เป็นไปตาม

ระบบคุณธรรม การบรรจุ แต่งตั้ง และเลื่อนเงินเดือนในองค์การตำรวจ มีเสียงวิพากษ์วิจารณ์อยู่เสมอว่าต้องวิ่งเต้นเสียเงินหรือเรียกร้อเงินทอง ทำนองต้องซื้อยศ ซื้อตำแหน่ง ซื้อเงินเดือนสำหรับตัวเอง เรื่องนี้แม้จะเป็นเพียงเสียงร่ำลือ แต่ก็น่าจะมีมูลความจริงอยู่บ้าง เพราะผู้บังคับการกองกำลังพลท่านหนึ่งถูกให้ออกจากราชการ เพราะมีหม่อมในกรณีเรียกร้อผลประโยชน์ในการแต่งตั้งข้าราชการตำรวจคนหนึ่งแล้วดำเนินการให้ไม่ได้ ทำให้น่าเชื่อว่าเสียงร่ำลือนั้นมีมูลความจริงและเรื่องทำนองนี้ก็พุดกันอยู่เป็นประจำจนสร้างความเชื่อให้ทั้งตำรวจ ประชาชน และสื่อมวลชนอย่างแน่นแฟ้น นอกจากนี้อิทธิพลภายนอกองค์การตำรวจทั้งทางการเมืองและวงราชการที่มีอิทธิพลก็แทรกแซงบีบบังคับองค์การตำรวจให้แต่งตั้งคนของตนไปดำรงตำแหน่งต่าง ๆ อีกด้วย

อย่างไรก็ตาม อำนาจการบรรจุแต่งตั้งเป็นอำนาจที่ก่อให้เกิดคุณและโทษ ก่อให้เกิดประโยชน์และลากลับการะ จึงเป็นอำนาจที่ควรหวงแหนไม่ใช่ว่าปล่อยให้เป็นเรื่องของอธิบดีกรมตำรวจเท่านั้น

แม้กระทั่งคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.) ซึ่งมีหน้าที่ในการพิจารณาแต่งตั้งและเลื่อนขั้นเงินเดือนของข้าราชการตำรวจในบางยุคบางสมัยก็เป็นเพียงตรายางของอธิบดีกรมตำรวจหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเท่านั้น หากได้เป็นตัวของตัวเองอย่างแท้จริงไม่ จึงมักมีข่าวการแต่งตั้งอัยการที่แต่งตั้งเด็กไปปกครองผู้ใหญ่ แต่งตั้งคนใกล้ชิดอธิบดีกรมตำรวจหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยขึ้นดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ ทั้ง ๆ ที่มีความรู้ความสามารถ อาวุโสยังไม่ถึงเกณฑ์ การใช้ระบบอุปถัมภ์ (spoil system) เช่นนี้ทำให้ตำรวจที่ตั้งใจทำงานหมอดกำลังใจก่อให้เกิดผลร้ายต่อประชาชนและประเทศชาติโดยส่วนร่วม

ดังนั้นจึงมีแนวความคิดในการจัดตั้งสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อจัดปัญหาและอิทธิพลภายนอกที่เข้ามาแทรกแซงการบริหารงานภายในองค์กรตำรวจด้วย โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานในรูปของคณะกรรมการ มีทั้งระดับชาติ ระดับภาค และระดับจังหวัด อันเป็นการสอดคล้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ รับรู้และตระหนักถึงความจำเป็นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและตรวจสอบการดำเนินงานของตำรวจ รัฐบาลของนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี จึงได้ออกพระราชกฤษฎีกาโอนกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย ไปจัดตั้งเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ อันเป็นส่วนราชการมีฐานะเป็นกรม ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวง มีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้บังคับบัญชา ซึ่งประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการโอนกรมตำรวจไปจัดตั้งเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ คือ

1. ประชาชนจะสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และตรวจสอบการบริหารงานตำรวจได้ทุกระดับ
2. ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างประชาชนและตำรวจให้สูงขึ้น เป็นตำรวจของประชาชนมากยิ่งขึ้น
3. ประชาชนจะได้รับบริการ แก้ไขปัญหาในด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนการอำนวยความสะดวกในขั้นตอนที่สิ้นกะทัดรัดและรวดเร็ว
4. บรรเทาอิทธิพลภายนอกที่เข้ามาแทรกแซงกิจการภายในของตำรวจ โดยเฉพาะอิทธิพลทางด้านการเมือง

อย่างไรก็ตาม การปรับปรุงโครงสร้างตำรวจโดยจัดตั้งเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ แม้ว่าจะปรับปรุงโครงสร้างหรือระบบดีอย่างไร หากคุณภาพชีวิตของบุคลากรไม่ได้รับการพัฒนาไปด้วยวิถีชีวิตของตำรวจไทยก็ไม่ต่างจากเดิมนัก และจะเป็นเหตุปัจจัยที่จะทำให้ฝ่ายการเมืองเข้ามาแทรกแซงก้าวก่ายระบบการบริหารภายในขององค์กรตำรวจ อันจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ตำรวจได้โดยตรง